

ПРОНАЛАЖЕЊЕ ПОМОЋИ, ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ ПОМОЋИ

FADO РЕЧНИК КЉУЧНИХ ПОЈМОВА

**Sufinansira
Evropska unija**

Зашто је Речник кључних појмова важан

Разумевање терминологије која се користи у дискусијама о родно заснованом насиљу (РЗН) од суштинске је важности за смислено учење и ефикасно ангажовање. Област родно заснованог насиља обухвата сложене друштвене, правне, психолошке и културне димензије, а многи термини који се користе носе специфична значења која могу варирати у зависности од контекста или дисциплине.

Речник термина осигурава да сви учесници деле заједничко разумевање кључних концепата, дефиниција и акронима који се користе током обуке. Он промовише јасност, доследност и инклузивност тако што помаже у спречавању непоразума или погрешних тумачења осетљивих термина.

Штавише, поседовање заједничког речника подржава дијалог заснован на поштовању и информисаности. Он омогућава учесницима да комуницирају са више самопоуздања, препознају нијансе рода, моћи и насиља, и да се критичније укључе у материјале и дискусије.

Из практичних разлога, наш рад ће бити организован у модуле. Молимо вас да употпуните следећи документ навођењем концепата за које сматрате да би требали бити дефинисани. Постарајте се да дефиниције буду јасне и лако разумљиве како би остале приступачне свима.

Разумевање Родно засновано насиље

Термин / Концепт	Definition
Биолошки пол	Бинарна категорија која дефинише скуп биолошких карактеристика тела, укључујући унутрашње и спољашње полне органе, хормонски статус или хромозоме.
Интерполност	Особа рођена са полним карактеристикама које се не уклапају у медицинске дефиниције мушког или женског.
Интерсекционалност	Перспектива која објашњава како се различити облици угњетавања и привилегија, као што су род, раса, класа, инвалидитет или ЛГБТКИА+ идентитет, међусобно преплићу.
ЛГБТКИА+ фобија	Страх, одбацавање или аверзија према ЛГБТКИА+ особама, често кроз стигматизујуће ставове или дискриминаторно понашање.
Односи моћи	Друштвени односи организовани око неједнаке расподеле моћи, ресурса, ауторитета и легитимитета.
Пол	Биолошке и физичке карактеристике као што су хромозоми, хормони, гениталије и репродуктивни органи.
Род	Друштвено, културно и психолошки изграђене карактеристике повезане са мушкошћу и женственошћу.
Родна перспектива	Начин анализе који испитује како родни односи, моћ и неједнакости обликују животе људи и друштвене односе.
Родне улоге	Улоге које друштво очекује од мушкараца и жена на основу родних стереотипа.
Родни бинаризам	Схватање да постоје само два фиксна и супротна рода: мушки и женски.
Родни идентитет	Начин на који особа доживљава и идентификује сопствени род.
Родни стереотипи	Уопштена мишљења и предрасуде о особинама, понашањима и улогама које се очекују од мушкараца и жена.

Разумевање Родно засновано насиље

Термин / Концепт	Дефиниција
Родно изражавање	Начин на који особа изражава род кроз тело, одећу, фризуру, ставове, понашање или улоге.
Родно засновано насиље	Структурни друштвени проблем који делује као инструмент контроле и доминације и одржава родне неједнакости.
Систем пол-род	Структура која културолошки тумачи биолошке разлике и кроз њих производи родне улоге и неједнакости.
Трансродност	Односи се на особе чији се родни идентитет разликује од рода додељеног при рођењу.
Феминизми	Различити друштвени, културни и политички покрети који се боре за једнака права и против дискриминације и насиља.
Хетеронормативност	Схватање које хетеросексуалност представља као норму и ствара искључивање према свему што се у њу не уклапа.

Познавање прописа

Термин / Концепт	Дефиниција
CEDAW	Конвенција УН о елиминацији свих облика дискриминације жена, усвојена 1979. године.
GREVIO	Независно тело експерата које прати спровођење Истанбулске конвенције.
Заштита	Мере које осигуравају безбедност преживелих и приступ услугама преживелих.
Истанбулска конвенција	Правно обавезујући уговор Савета Европе за спречавање и борбу против насиља над женама и родно заснованог насиља.
Кривично гоњење	Обавеза државе да истражи, гони и казни починиоце кроз праведне и ефикасне поступке.
ЛГБТИК+	Акроним за лезбејке, геј, бисексуалне, транс, интерполне и квир особе, уз „+“ за друге идентитете и оријентације.
Мултиагенцијска / Међуинституционална координација	Сарадња различитих институција и организација кроз заједничке процедуре и комуникационе канале.
Национални акциони план / Национална стратегија	Званични план владе који дефинише приоритете, мере и ресурсе за превенцију и одговор на родно засновано насиље.
Обештећење	Кораци за признавање штете и подршку преживелима, укључујући компензацију, рехабилитацију, реституцију и гаранције непонављања.
Превенција	Акције усмерене на спречавање насиља пре него што се догоди.
Приступ усмерен на преживеле	Приступ који права, потребе, достојанство и безбедност преживелих ставља у центар свих интервенција.
Универзални периодични преглед (UPR)	Процес УН у којем се стање људских права сваке земље преиспитује сваких четири до пет година.
Фемицид	Родно засновано убиство жене или девојчице, најчешће од стране партнера или члана породице.
Циљеви одрживог развоја (SDGs)	Скуп од 17 глобалних циљева УН, укључујући ЦОП 5 који се односи на родну равноправност.

Улога друштвено ангажованог позоришта

Термин / Концепт	Дефиниција
Драматерапија	Приступ који користи позориште, улоге и говор тела како би помогао особи да истражи различите улоге и искуства.
Друштвено ангажовано позориште	Позориште оријентисано ка колективном благостању, активном учешћу грађана и друштвеним питањима.
Паратеатар	Пракса која укључује људе који нису глумци и користи позоришни тренинг и импровизацију за истраживање унутрашњег ја.
Позоришна терапија	Метод који комбинује психоаналитичке и позоришне технике у терапијском контексту.
Позориште потлачених	Концепт Аугуста Боала који укључује маргинализоване заједнице у партиципативно позоришно стваралаштво.
Психодрама	Метод Јакоба Левија Морена у којем се ситуације из стварног живота постављају на сцену ради дискусије и катарзе.
Треће позориште	Концепт Еуђенија Барбе који описује групе и технике изван главног тока позоришта.

Техничке извођачке вештине

Термин / Концепт	Дефиниција
Алегорија	Наративна техника у којој се апстрактне идеје или морални концепти представљају кроз симболе, фигуре, радње или слике.
Вежбе за грађење или стицање поверења	Активности које јачају безбедност, повезаност и сарадњу унутар групе.
Групна импровизација	Заједничко стварање без фиксног сценарија, које подстиче спонтаност, слушање и колективно значење.
Документација	Бележење и анализа креативног процеса, као што су белешке, фотографије, видео записи и рефлексије.
Играње улога	Одигравање измишљених или стварних ситуација ради истраживања перспектива, емоција и друштвене динамике.
Ко-креација	Партиципативни процес у којем сви чланови групе подједнако доприносе стварању значења, прича или представа.
Критичка рефлексија	Анализа сопствених искустава, ставова и друштвених норми ради разумевања дубљих значења и односа моћи.
Метафора	Употреба једне идеје или објекта за представљање другог, ради индиректног истраживања тешких тема.
Позоришна слика	Техника Аугуста Боала у којој учесници телима стварају физичке слике емоција, односа или друштвених ситуација.
Позоришне драмске технике	Креативне вежбе и методе, као што су покрет, импровизација и рад на слици, које подстичу свест, комуникацију и рефлексију.
Правила групе	Договорени принципи као што су поштовање, поверљивост и активно слушање.
Приповедање	Дељење личних или измишљених прича ради изражавања искустава, изградње емпатије и рефлексије.
Развој заједнице	Јачање друштвених веза и колективног идентитета кроз заједничка уметничка и рефлексивна искуства.

Вршњачка подршка Методологија

Термин / Концепт	Дефиниција
Активно слушање	Комуникациона техника која укључује пуну пажњу, повратну информацију и разумевање говорника.
Вршњачка подршка	Систем узајамне помоћи у којем особе са заједничким искуствима пружају емоционалну, социјалну и практичну подршку.
Вршњачка супервизија	Структурирани процес у којем фацитатори или лидери група размењују искуства, промишљају праксу и подржавају професионални развој.
Група за самопомоћ	Добровољна мала група људи који се окупљају ради решавања заједничких проблема кроз узајамну подршку.
Емпатија	Способност разумевања и дељења осећања друге особе из њене перспективе.
Затворена група	Група са фиксним чланством, у коју се нови чланови могу укључити само уз одобрење.
Неосуђујући став	Приступ заснован на прихватању и отворености, без критике или оцењивања туђих искустава.
Оснаживање	Процес стицања самопоуздања, контроле и самоефикасности кроз учешће и заједничко доношење одлука.
Отворена група	Група за самопомоћ у којој чланови могу да се придруже или оду у било ком тренутку.
Фацитатор	Особа која води и подржава рад групе, осигуравајући учешће, емпатију и неосуђивање.